

*Empowered lives.
Resilient nations.*

O analiză a legislației în domeniul eficienței energetice, realizată în cadrul Proiectului PNUD-GEF: Îmbunătățirea eficienței energetice în gospodăriile și comunitățile cu venituri mici din România

**Raport întocmit de SALANS
pentru
Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România**

Februarie 2013

Cuprins

1	Acronime și abrevieri.....	3
2	Introducere	4
3	Cadrul legislativ în domeniul eficienței energetice	5
	3.2 Acte legislative naționale	8
4	Conceptul de „serviciu de utilitate publică”	13
5	Sistemul de termoficare	14
	5.1 Termoficare – tarife și prețuri	14
	5.2 Programul Termoficare 2006-2015 – căldură și confort.....	17
6	Măsuri de protecție socială și conceptul de „consumator vulnerabil”	17
7	Conceptul de „client vulnerabil” prevăzut în noua lege nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale	18
8	Programele naționale de reabilitare a fondului de locuințe	19
	8.1 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2009 privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe (în continuare denumită OUG nr. 18/2009) ...	19
	8.2 Programul Casa Verde	20
	8.3 Modernizarea energetică a clădirilor rezidențiale.....	22
9	Cadrul instituțional relevant.....	23
	9.1 Ministerul Economiei.....	23
	9.2 Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice	24
	9.3 Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei	24
	9.4 Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC).....	24
	9.5 Autoritățile administrației publice locale.....	25
10	Concluzii	25
11	Precizări	28

1 ACRONIME ȘI ABREVIERI

ANRE	Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei
ANRSC	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de utilități publice
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
CE	Comisia Europeană
CO ₂	Dioxid de carbon
DPEC / Directiva PEC	Directiva privind performanța energetică a clădirilor
FNGCIMM	Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii
GEF	Global Environment Facility (Fondul Global de Mediu)
Legea nr. 153/2011	Legea nr. 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor
Legea nr. 372/2005	2.2.1 Legea nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor
MDRAP	Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice
Ordonanța nr. 22/2008	Ordonanța nr. 22/2008 privind eficiența energetică și promovarea utilizării la consumatorii finali a surselor regenerabile de energie
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
UE	Uniunea Europeană

2 INTRODUCERE

Întocmirea prezentului raport (în continuare denumit **Raport/Raportul**) reprezintă prima dintre sarcinile îndeplinite de Expertul Național pe probleme de politici și legislație națională în cadrul Proiectului PNUD – GEF „Îmbunătățirea eficienței energetice în gospodăriile și comunitățile cu venituri mici din România” (în continuare denumit **Proiect/Proiectul**).

Scopul acestui Raport este acela de a prezenta pe scurt reglementările principale adoptate de reglementatorul român în domeniul eficienței energetice și de a sublinia acele aspecte ale cadrului existent de reglementare care necesită unele modificări, în concordanță cu cadrul de reglementare al Uniunii Europene (UE), ce vizează îmbunătățirea eficienței energetice în gospodăriile și comunitățile cu venituri mici din România. Raportul propune, de asemenea, și câteva metode ce ar putea fi aplicate în vederea implementării respectivelor modificări sugerate.

În România, în sectorul rezidențial predomină locuințele cu un nivel redus de eficiență energetică, gospodăriile cu venituri mici fiind cele care întâmpină probleme în creșterea eficienței energetice a locuințelor lor și în acoperirea costurilor la încălzire care, în raport cu bugetul lor, sunt foarte mari. Mai mult, un procent semnificativ din locuințele din România sunt conectate la rețele de termoficare învechite și ineficiente, care din această cauză furnizează un serviciu scump și slab calitativ. Cadrul legislativ existent nu permite clienților sistemului de termoficare să aleagă între tariful monom și cel binom, lucru care ar veni în sprijinul consumatorilor vulnerabili, în principal, căci aceștia sunt cei mai afectați de facturile mari la energia electrică pe timpul iernii.

Guvernul României a inițiat deja o serie de programe ce vizează îmbunătățirea eficienței energetice a locuințelor, aflate în prezent în curs de derulare. Cu toate acestea, deși conceptul de „consumator vulnerabil” este folosit cu diferite înțelesuri în diverse reglementări, cadrul național de reglementare nu prevede o definiție a „sărăciei față de combustibil”, cel puțin nu până la data la care a fost întocmit prezentul Raport, o astfel de definiție putând fi utilă în direcționarea mai precisă a programelor naționale în materie de eficiență energetică. Prin urmare, unul dintre scopurile Proiectului este acela de a propune o definiție a „sărăciei față de combustibil”. Pe lângă aceasta, ținând seamă de prevederile Directivei nr. 2012/27/UE privind eficiența energetică, Proiectul va propune și un proiect de schemă națională de obligații în materie de eficiență energetică adresate companiilor de utilități din domeniul energetic. De asemenea, în cadrul Proiectului se va elabora și un proiect de metodologie privind tarifarea energiei termice destinate utilizatorilor finali (inclusiv clienților vulnerabili) pe baza sistemelor de tarifare monom și binom.

Având în vedere obiectivele urmărite în cadrul Proiectului, Raportul de față prezintă următoarele:

- (a) O analiză a cadrului legislativ în domeniul eficienței energetice existent la nivelul Uniunii Europene și la nivel național;
- (b) Conceptul de „serviciu de utilitate publică”, așa cum este el definit în cadrul reglementărilor existente;
- (c) Sistemul de termoficare – prețuri și tarife;
- (d) Măsurile de protecție socială existente;
- (e) Conceptul de „client vulnerabil” prevăzut în Legea nr. 123/2012 a energiei și a gazelor naturale;

- (f) Programele naționale de reabilitare a clădirilor de locuit;
- (g) Cadrul instituțional relevant în domeniu.

3 CADRUL LEGISLATIV ÎN DOMENIUL EFICIENȚEI ENERGETICE

În martie 2007, liderii statelor membre UE au stabilit 3 (trei) ținte esențiale de atins până în anul 2020: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră de pe teritoriul UE cu 20% față de nivelurile înregistrate în 1990, ducând astfel la o creștere a ponderii surselor regenerabile de energie la 20% din totalul consumului de energie al UE, și o îmbunătățire cu 20% a eficienței energetice a Comunității. Mai mult, documentul intitulat „Perspectiva energetică 2050”, prezentat de Comisia Europeană în decembrie 2011, arată că, pentru a se realiza obiectivul de reducere cu peste 80% a emisiilor de gaze cu efect de seră până în 2050, indiferent de mixul energetic ales, se impune atingerea unui nivel și mai ridicat de eficiență energetică.

În UE, domeniul eficienței energetice este reglementat în principal de următoarele directive: Directiva nr. 2012/27/UE privind eficiența energetică, Directiva nr. 2009/28/UE privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și Directiva nr. 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor.

De reținut faptul că deși obiectivul principal urmărit de fiecare din aceste directive poate fi diferit, eficiența energetică este vizată de toate aceste 3 (trei) directive.

3.1.1 Directiva nr. 2012/27/UE privind eficiența energetică

Directiva nr. 2012/27/EU privind eficiența energetică (în continuare denumită **Directiva privind eficiența energetică**) prevede cerințele minime pe care statele membre trebuie să le îndeplinească în materie de îmbunătățire a eficienței energetice. Directiva privind eficiența energetică abrogă Directiva 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice.

Ținte și planuri naționale în materie de eficiență energetică

Pentru început, statele membre vor trebui să își stabilească pentru 2020 o țintă națională indicativă în materie de eficiență energetică. Pentru a realiza această țintă, statele membre pot:

- (a) Stabili o strategie pe termen lung privind mobilizarea investițiilor în renovarea fondului național de clădiri rezidențiale și comerciale, atât publice cât și private;
- (b) Stabili o schemă de obligații în materie de eficiență energetică sau introduce taxe pe energie/CO₂ care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali sau sisteme și instrumente de finanțare sau stimulente fiscale care duc la aplicarea tehnologiei sau tehnicilor eficiente din punct de vedere energetic și care au ca efect reducerea consumului de energie la utilizatorii finali;
- (c) Promova piața de servicii energetice; și
- (d) Sprijini cogenerarea de înaltă eficiență și/sau sistemele eficiente de termoficare și răcire centralizată, ori de câte ori beneficiile depășesc costurile.

Administrația centrală din fiecare stat membru trebuie să fie un exemplu în materie de eficiență energetică, prin renovarea anuală a 3% din suprafața totală a clădirilor încălzite și/sau răcite pe care le deține și le ocupă, pentru a îndeplini cel puțin cerințele minime în materie de performanță energetică stabilite de statul membru în temeiul Articolului 4 din Directiva 2010/31/UE.

Începând cu 2013, până la data de 30 aprilie a fiecărui an, statele membre înaintează Comisiei Europene un raport privind progresul înregistrat în legătură cu îndeplinirea țintelor naționale în materie de eficiență energetică. Până la 30 aprilie 2014, și ulterior la fiecare trei ani, statele membre vor prezenta Planuri naționale de acțiune în domeniul eficienței energetice. Aceste Planuri vor cuprinde măsurile semnificative de îmbunătățire a eficienței energetice, precum și economiile de energie preconizate și/sau realizate, inclusiv cele privind consumul final de energie, în vederea atingerii țintelor naționale în materie de eficiență energetică.

Consumatorii vulnerabili

Directiva privind eficiența energetică face referire și la consumatorii vulnerabili și la nevoia ca statele membre să le asigure protecția. Preocuparea Uniunii Europene pentru consumatorii vulnerabili stă la baza întregului cadru creat de Directiva privind eficiența energetică. De aceea, de exemplu, schemele de obligații în materie de eficiență energetică stabilite de statele membre pot include cerințe cu scop social în cadrul obligațiilor de economisire a energiei pe care le impun, inclusiv cerința ca o parte dintre măsurile de eficiență energetică să fie puse în aplicare ca prioritate în gospodăriile afectate de sărăcia energetică sau în locuințele sociale.

Deși Directiva privind eficiența energetică folosește termenii de „sărăcie față de combustibil”, „sărăcie energetică” și „consumator vulnerabil”, aceasta nu oferă și o definiție explicită a acestor noțiuni. Numai termenul de „energie” este definit ca însemnând „toate formele de produse energetice, combustibili, energie termică, energie din surse regenerabile, energie electrică sau orice altă formă de energie”. Așadar, s-ar putea înțelege că rămâne la latitudinea statelor membre posibilitatea de a adopta definițiile pentru acești termeni în legislația lor națională (în procesul de transpunere a directivei), ținându-se seama de definiția „energiei” prevăzută în Directiva privind eficiența energetică. De reținut și faptul că, în accepțiunea Directivei privind eficiența energetică, noțiunea de „sărăcie energetică” are în vedere toate formele de energie (de ex. energia electrică, energia termică, combustibilii).

Resursele financiare pentru implementarea măsurilor de eficiență energetică

Directiva privind eficiența energetică poate fi considerată și ca un document ce trasează liniile directoare cu privire la mecanismele de mobilizare a resurselor financiare necesare implementării politicii de eficiență energetică pe care o promovează. Astfel, Directiva face referire, printre altele, la mecanismele de finanțare bazate pe resurse provenite din fondurile structurale și fondul de coeziune sau de la Banca Europeană de Investiții și de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, precum și pe resurse naționale. Aceste mecanisme de finanțare ar trebui să fie astfel structurate încât să contribuie la reducerea sărăciei față de combustibil în gospodării și să permită realizarea de renovări rentabile, chiar și la nivelul gospodăriilor cu venituri mici și medii.

Statele membre pot institui și un fond național pentru eficiență energetică al cărui scop este să sprijine inițiativele naționale privind eficiența energetică. În cazul în care statele membre au ales să implementeze o schemă de obligații în materie de eficiență energetică, părțile obligate în cadrul unei astfel de scheme își pot îndeplini obligațiile prevăzute de schemă printr-o contribuție anuală la acest fond național echivalentă cu investițiile necesare pentru a îndeplini obligațiile respective.

În plus, statele membre pot folosi veniturile proprii din nivelurile anuale de emisii alocate în temeiul Deciziei nr. 406/2009/CE pentru elaborarea unor mecanisme inovatoare de finanțare prin care să pună în practică obiectivul de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor utilizate de administrația centrală.

3.1.2 Directiva nr. 2009/28/UE privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

În contextul țintelor globale „20 – 20 – 20” asumate de UE pentru 2020, statele membre sunt obligate să crească ponderea surselor regenerabile de energie din mixul energetic, conform Directivei nr. 2009/28/UE privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

Eficiența energetică și politicile de economisire a energiei se numără printre metodele cele mai eficiente prin care statele membre își pot crește ponderea energiei din surse regenerabile. Prin urmare, având în vedere legătura strânsă dintre țintele privind energia din surse regenerabile și creșterea eficienței energetice, implementarea de îmbunătățiri în materie de eficiență energetică oferă statelor membre posibilitatea de a-și îndeplini mai ușor obiectivele privind energia din surse regenerabile.

Statele membre trebuie să adopte planuri naționale de acțiune în domeniul energiei regenerabile. Aceste planuri trebuie să prevadă țintele naționale stabilite de statele membre cu privire la ponderea energiei din surse regenerabile consumată în transport, energie electrică, încălzire și răcire în anul 2020. De asemenea, aceste planuri trebuie să fie armonizate cu planurile naționale în materie de eficiență energetică, astfel încât să aibă în vedere reducerile consumului de energie realizate în urma implementării măsurilor de eficiență energetică.

Mai mult, statele membre sunt obligate să prezinte Comisiei un raport cu privire la progresul înregistrat în promovarea și utilizarea energiei din surse regenerabile până la 31 decembrie 2011 și ulterior din doi în doi ani.

3.1.3 Directiva nr. 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor

Directiva nr. 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor (în continuare denumită **Directiva PEC**) promovează îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor, ținând cont de condițiile climatice din exterior și de condițiile locale, precum și de cerințele legate de climatul interior și de raportul cost-eficiență. Pe de o parte, Directiva PEC este o reformare a Directivei 2002/91/CE privind performanța energetică a clădirilor (pe care o și abrogă), iar pe de altă parte, Directiva PEC introduce noi modificări substanțiale în cerințele privind performanța energetică a clădirilor.

În baza Directivei PEC, statele membre au următoarele obligații:

- (a) Să stabilească cerințele minime de performanță energetică pentru clădiri în vederea atingerii echilibrului optim, din punctul de vedere al costurilor, între investițiile necesare și economiile de cost al energiei realizate pe durata de viață a clădirii; măsurile efectuate în vederea îndeplinirii acestor cerințe minime nu ar trebui să aducă atingere altor cerințe referitoare la clădiri, cum ar fi accesibilitatea, siguranța și destinația prevăzută a clădirii;
- (b) Să aplice o metodologie de calcul al performanței energetice a clădirilor în conformitate cu cadrul general comun prevăzut în Anexa I la Directiva PEC;
- (c) Să se asigure că, atunci când clădirile existente (clădirile în ansamblu, părți ale acestora sau elemente ale anvelopei clădirii) sunt supuse unor renovări majore, performanța energetică a clădirii sau a părții clădirii care a făcut obiectul renovării îndeplinește cerințele minime de performanță energetică, în măsura în care acest lucru este posibil din punct de vedere tehnic, funcțional și economic; „renovarea majoră” este definită ca fiind renovarea unei clădiri în cazul căreia: (i) costul total al renovării referitoare la anvelopa clădirii sau la sistemele tehnice ale acesteia depășește 25% din valoarea clădirii, excluzând valoarea terenului pe care este situată clădirea; sau (ii) peste 25% din suprafața anvelopei clădirii este supusă renovării; statele membre pot alege să aplice opțiunea (i) sau (ii);
- (d) Să întocmească o listă a măsurilor și a instrumentelor de promovare a eficienței energetice a clădirilor (putând contribui în acest fel și la reducerea sărăciei energetice), altele decât cele impuse de Directiva PEC; începând cu 30 iunie 2011, această listă va trebui actualizată o dată la trei ani;
- (e) Să instituie unui sistem de certificare a performanței energetice a clădirilor.

3.2 Acte legislative naționale

Această secțiune a Raportului prezintă pe scurt prevederile-cheie ale reglementărilor principale în domeniul eficienței energetice în România.

Cadrul legislativ național în domeniul eficienței energetice cuprinde atât reglementările care transpun directivele UE, cât și reglementările elaborate independent, la nivel național, de către reglementatorul român de energie.

România mai are încă de transpus în legislația națională prevederile Directivei PEC și ale Directivei privind eficiența energetică. Termenul prevăzut pentru transpunerea Directivei PEC a expirat în 9 iulie 2012. În ceea ce privește transpunerea Directivei privind eficiența energetică, România are la dispoziție 18 (optsprezece) luni, începând cu decembrie 2012.

3.2.1 Legea nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor (în continuare denumită **Legea nr. 372/2005**) și transpunerea prevederilor Directivei PEC

Legea nr. 372/2005, varianta în vigoare la data prezentului Raport, transpune prevederile Directivei 2002/91/CE privind performanța energetică a clădirilor. Având în vedere faptul că Directiva 2002/91/CE a fost abrogată de Directiva PEC, se intenționează ca prevederile acesteia din urmă să fie transpuse în legislația națională printr-o modificare la Legea nr. 372/2005. În acest scop, un proiect de lege privind modificarea Legii nr. 372/2005 a fost înaintat Camerei Deputaților în iunie 2012. Conform informațiilor

disponibile pe site-ul oficial al Camerei Deputaților, proiectul de lege a fost retrimis pe 22 octombrie 2012 la Comisia de industrii și servicii pentru discuții suplimentare. Până la data întocmirii prezentului Raport, această comisie nu a trimis noul său raport asupra proiectului de lege.

Deși Legea nr. 372/2005, varianta în vigoare la data prezentului Raport, face referire la o directivă care a fost abrogată, merită precizat faptul că versiunea actuală a Legii nr. 372/2005 va rămâne în vigoare până la data la care proiectul de lege menționat anterior este adoptat de Parlamentul României. Prin urmare, privind din perspectiva Proiectului, următoarele prevederi-cheie din Legea nr. 372/2005 pot fi și ele relevante:

(a) Clădirile ce fac obiectul Legii nr. 372/2005

Cerințele minime de performanță energetică se aplică diferențiat, în funcție de categoriile de clădiri, atât pentru clădirile noi, cât și pentru cele existente, supuse unor lucrări de modernizare. Legea nr. 372/2005 are în vedere atât proprietatea privată, cât și cea publică.

Categoriile de clădiri vizate de cerințele de performanță energetică includ: locuințe unifamiliale, blocuri de locuințe, birouri, clădiri de învățământ, spitale, hoteluri și restaurante, săli de sport, clădiri pentru servicii de comerț, alte tipuri de clădiri consumatoare de energie.

Cerințele minime de performanță energetică se aplică următoarelor categorii de clădiri:

- (i) clădiri și monumente care fie fac parte din zone construite protejate, conform legii, fie au valoare arhitecturală sau istorică deosebită, cărora, dacă li s-ar aplica cerințele de performanță energetică, li s-ar modifica în mod inacceptabil caracterul ori aspectul exterior;
- (ii) clădiri utilizate ca lăcașuri de cult sau pentru alte activități cu caracter religios;
- (iii) clădiri provizorii prevăzute a fi utilizate pe perioade de până la 2 ani, din zone industriale, ateliere și clădiri nerezidențiale din domeniul agricol care necesită un consum redus de energie;
- (iv) clădiri rezidențiale care sunt destinate a fi utilizate mai puțin de 4 luni pe an; și
- (v) clădiri independente, cu o suprafață utilă mai mică de 50 m².

(b) Certificatul de performanță energetică a clădirii

Certificatul de performanță energetică a clădirii este valabil 10 ani de la data emiterii. Acest certificat este eliberat proprietarilor categoriilor de clădiri menționate mai sus, care se construiesc, sunt vândute sau închiriate.

Aceste certificate trebuie să cuprindă valori de referință prevăzute în reglementările tehnice în vigoare, care permit consumatorilor să compare și să evalueze

performanța energetică a clădirii. Certificatele trebuie să fie însoțite de recomandări de reducere a costurilor, prin îmbunătățirea performanței energetice a clădirii.

În cazul clădirilor cu o suprafață utilă de peste 1.000 m², aflate în proprietatea autorităților publice, certificatul trebuie afișat într-un loc accesibil și vizibil publicului.

(c) Îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor

Legea nr. 372/2005 prevede și efectuarea de inspecții periodice a cazanelor și sistemelor de climatizare, precum și expertizări tehnice ale centralelor termice și instalațiilor de încălzire realizate de experți tehnici independenți.

3.2.2 Legea nr. 153/2011 privind măsuri de creștere a calității arhitectural-ambientale a clădirilor (în continuare denumită **Legea nr. 153/2011**)

Legea nr. 153/2011 prevede ca deținătorii acelor clădiri care, având un nivel avansat de degradare, pot pune în pericol sănătatea, viața, integritatea fizică și siguranța populației sau pot afecta calitatea mediului înconjurător și a spațiilor publice urbane, să ia măsuri de realizare a lucrărilor de reabilitare a respectivelor clădiri.

Deținătorii unor astfel de clădiri sunt obligați ca, din proprie inițiativă, să ia măsuri de realizare a lucrărilor de intervenție pentru reabilitarea structural-arhitecturală a anvelopei clădirilor. În situația în care deținătorii unor astfel de clădiri nu iau aceste măsuri din proprie inițiativă, autoritățile administrației publice locale notifică acestora obligațiile care le revin.

Sunt exceptate de la aplicarea prevederilor Legii nr. 153/2011:

- (a) Clădirile expertizate tehnic și încadrate în clasa I de risc seismic, pentru care proprietarii sunt obligați să ia măsuri privind reducerea riscului seismic al clădirilor;
- (b) Clădirile reabilite termic sau în curs de reabilitare la data intrării în vigoare a acestei legi, precum și blocurile de locuințe înscrise în programe locale multianuale pentru executarea lucrărilor de reabilitare termică;
- (c) Clădirile și ansamblurile clasate sau în curs de clasare, în condițiile legii, ca monumente istorice.

Lucrările de reabilitare vizate de Legea nr. 153/2011 pot consta în: lucrări de reparare/refacere a zidărilor/pereților exteriori; lucrări de reparare/refacere a finisajelor exterioare, precum tencuieli, zugrăveli, vopsitorii, placaje și altele asemenea; lucrări de reparare/refacere a sistemului de acoperire; lucrări de reparare/refacere a tâmplăriei exterioare și a elementelor exterioare funcționale, precum balcoane, bovindouri și cornișe.

Autoritățile administrației publice locale trebuie să efectueze o inventariere a clădirilor vizate de Legea nr. 153/2011 și să stabilească zone de acțiune prioritară. În urma unei astfel de inventarieri, primăria notifică deținătorii clădirilor inventariate asupra obligațiilor ce le revin acestora conform Legii nr. 153/2011. Deținătorii notificați au

obligația de a transmite primăriei, în termen de maximum 60 de zile de la data primirii notificării, acordul scris privind executarea lucrărilor de intervenție.

Aceste lucrări de intervenție trebuie executate în termen de 12 luni de la data primirii de către deținător a notificării transmise de primar. În anumite situații, termenul de 12 luni poate fi prelungit.

Finanțarea proiectării și executării lucrărilor de intervenție se asigură, pe cheltuiala proprie, de către deținătorii clădirilor. În situații excepționale, autoritățile administrației publice locale pot asigura prin bugetul local, în limita fondurilor aprobate anual cu această destinație, preluarea integrală sau parțială a cheltuielilor aferente lucrărilor de intervenție. Astfel de situații excepționale se referă la imposibilitatea financiară a proprietarilor de locuințe de a asigura finanțarea lucrărilor de intervenție sau la lucrările de intervenție la clădirile amplasate în zone construite protejate sau în centrele istorice ale localităților, precum și în stațiunile/localitățile/zonele turistice, balneare, climatice și/sau balneoclimatice, definite în condițiile legii.

3.2.3 Ordonanța nr. 22/2008 privind eficiența energetică și promovarea utilizării la consumatorii finali a surselor regenerabile de energie (în continuare denumită **Ordonanța nr. 22/2008**)

Ordonanța nr. 22/2008 transpune prevederile Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice, abrogată de Directiva privind eficiența energetică.

Deși Ordonanța nr. 22/2008, varianta în vigoare la data prezentului Raport, face referire la o directivă care a fost abrogată, merită precizat faptul că versiunea actuală a Ordonanței nr. 22/2008 va rămâne în vigoare până când reglementatorul român de energie ia o decizie cu privire la transpunerea prevederilor Directivei privind eficiența energetică și implicațiile acesteia asupra Ordonanței nr. 22/2008. Prin urmare, privind din perspectiva Proiectului, următoarele prevederi-cheie din Ordonanța nr. 22/2008 pot fi și ele relevante:

(a) Categoriile vizate

Ordonanța nr. 22/2008 se aplică: furnizorilor de servicii energetice, distribuitorilor de energie, operatorilor sistemului de distribuție, societăților de vânzare cu amănuntul a energiei, consumatorilor finali, precum și forțelor armate, cu excepția materialelor utilizate exclusiv în scop militar.

(b) Măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice

Ordonanța prevede următoarele măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice:

- (i) Operatorii economici care consumă o cantitate de energie de peste 1.000 tone echivalent petrol au obligația să efectueze anual un audit energetic și să întocmească programe de îmbunătățire a eficienței energetice care includ măsuri pe termen scurt, mediu și lung;

- (ii) Operatorii economici care consumă anual o cantitate de energie cuprinsă între 200 și 1.000 tone echivalent petrol pe an sunt obligați să întocmească la fiecare 2 ani un audit energetic;
- (iii) Consumatorii finali trebuie să efectueze orice acțiune care, în mod normal, conduce la o îmbunătățire a eficienței energetice verificabilă și care poate fi măsurată sau estimată;
- (iv) Administratorii clădirilor aflate în proprietate publică au obligația să ia măsuri pentru utilizarea eficientă a sistemului de încălzire și climatizare, precum și pentru utilizarea aparatelor de măsură și reglare a consumului de energie;
- (v) Autoritățile administrației publice locale din localitățile cu o populație mai mare de 20.000 de locuitori au obligația să întocmească programe de îmbunătățire a eficienței energetice, în care includ măsuri pe termen scurt și măsuri pe termen lung (3-6 ani);
- (vi) Societățile comerciale, precum și unitățile administrației publice locale și centrale, care dețin mai mult de 25 de autovehicule, au obligația să dezvolte programe de monitorizare și gestiune a consumului de carburanți pentru grupul de vehicule deținut.

Conform acestei Ordonanțe, consumatorii finali de energie electrică, de gaze naturale, de servicii de încălzire și/sau răcire și de apă caldă menajeră urbană trebuie să fie dotați cu contoare individuale achiziționate la prețuri competitive și care să reflecte cu suficientă precizie consumul de energie.

(c) Stimulente financiare și fiscale

Ordonanța nr. 22/2008 propune și o serie de stimulente destinate promovării și sprijinirii măsurilor de îmbunătățire a eficienței energetice. De exemplu, se pot alocă fonduri pentru subvenționarea furnizării programelor și măsurilor de îmbunătățire a eficienței energetice și pentru promovarea unei piețe pentru măsurile de îmbunătățire a eficienței energetice. Aceste măsuri includ promovarea auditării energetice, a instrumentelor financiare pentru economiile de energie și, după caz, îmbunătățirea contorizării și furnizarea de facturi detaliate.

3.2.4 Transpunerea prevederilor Directivei privind eficiența energetică

Transpunerea în legislația națională a prevederilor Directivei privind eficiența energetică se poate realiza fie prin adoptarea unei reglementări de sine stătătoare, fie prin modificarea reglementărilor existente, cum ar fi Ordonanța nr. 22/2008 privind eficiența energetică și promovarea utilizării la consumatorii finali a surselor regenerabile de energie. Prin urmare, ca și în cazul Directivei PEC, prevederile Directivei privind eficiența energetică ar putea fi transpuse în legislația națională printr-o modificare adusă Ordonanței nr. 22/2008 privind eficiența energetică și promovarea utilizării la consumatorii finali a surselor regenerabile de energie.

În procesul de transpunere a prevederilor Directivei privind eficiența energetică, reglementatorul român de energie ar putea avea în vedere introducerea, în documentul de

transpunere a Directivei, o definiție unitară a termenului de „consumator vulnerabil” (indiferent de sursa de căldură utilizată, de ex. energie termică, gaze naturale, energie electrică) și o definiție a termenului de „sărăcie față de combustibil”. La ora actuală, legislația română folosește două definiții relativ diferite pentru termenul de „consumator vulnerabil” (mai multe detalii puteți găsi în secțiunile 3.2 și 4.1 ale acestui Raport).

În cadrul unei analize efectuate în Proiect, se propune o definiție a termenului de „sărăcie față de combustibil” bazată pe experiența anterioară a altor state membre UE care s-au confruntat cu definirea acestui concept. În acest sens, sărăcia față de combustibil poate fi definită ca *„existând în orice gospodărie care are, în același timp, și venituri mici, și costuri energetice mari, acolo unde costurile energetice ridicate nu sunt măsurate direct, ci sunt indicate fie de: (i) lipsa accesului la surse de energie tarificate rezonabil, fie de (ii) o locuință neperformantă termic”* (Househam și Mușatescu, 2012). Pentru a definiți această definiție, reglementatorul român de energie ar trebui să stabilească plafoane pentru fiecare dintre criteriile indicate în definiția propusă.

3.2.5 Facilități fiscale prevăzute în Codul fiscal românesc

Consiliile locale pot acorda scutire de la plata impozitului pe clădiri sau o reducere a acestuia pe o perioadă de minimum 7 ani, cu începere de la data de 1 ianuarie a anului fiscal următor finalizării lucrărilor de reabilitare, pentru proprietarii apartamentelor din blocurile de locuințe și ai imobilelor care au executat lucrări de intervenție pe cheltuială proprie, pe baza recomandărilor efectuate de către auditorul energetic în certificatul de performanță energetică sau, după caz, în raportul de audit energetic.

De asemenea, o scutire de la plata impozitului pe clădiri pe o perioadă de 5 ani consecutivi poate fi acordată pentru proprietarii care execută lucrări în condițiile Legii nr. 153/2011.

4 CONCEPTUL DE „SERVICIU DE UTILITATE PUBLICĂ”¹

Deși cadrul legislativ național nu prevede o definiție a termenului de „sărăcie față de combustibil” și nu demonstrează o abordare consecventă a termenului de „consumator vulnerabil”, conceptul de serviciu de utilitate publică este definit încă din 2006. Definiția termenului de „serviciu de utilitate publică” recunoaște dreptul oricărei persoane, indiferent de veniturile sale, de a beneficia de serviciile de utilități publice (inclusiv cel de alimentare cu energie termică în sistem centralizat).

Conceptul de „serviciu de utilitate publică” pare să fi câștigat o atenție sporită în România odată cu adoptarea Legii nr. 51/2006, legea serviciilor comunitare de utilități publice. „Serviciul de utilitate publică” face parte din sfera serviciilor publice de interes general și are, printre altele, următoarele particularități: are caracter economico-social, răspunde unor cerințe și necesități de interes și utilitate publică, are caracter permanent și regim de funcționare continuu, regimul său de funcționare poate avea caracteristici de monopol, este structurat și funcționează la nivel local, este înființat, organizat și coordonat de autoritățile administrației publice locale, este organizat pe principii economice și de eficiență, poate fi furnizat/prestat de către operatori care sunt organizați

¹ Legea nr. 325/2006 a serviciului public de alimentare cu energie termică și Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice.

și funcționează fie în baza reglementărilor de drept public, fie în baza reglementărilor de drept privat, este furnizat/prestat pe baza principiului „beneficiarul plătește”, iar recuperarea costurilor de exploatare ori de investiții se face prin prețuri, tarife sau taxe speciale reglementate.

Pornind de la acest cadru general privind „serviciile de utilități publice” introdus de Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice, Legea nr. 325/2006 a serviciului public de alimentare cu energie termică este dedicată reglementării principalelor aspecte legate de serviciile de alimentare cu energie termică (de ex., cadrul contractual dintre autoritățile administrației publice locale și operatorii serviciului de alimentare cu energie termică, drepturile și obligațiile autorităților administrației publice locale și ale operatorilor serviciului, tipurile de prețuri ale energiei termice).

Prin urmare, reglementatorul român de energie a prezentat conceptul de serviciu de alimentare cu energie termică în sistem centralizat ca fiind un serviciu de utilitate publică, cu caracter permanent și regim de funcționare continuu, furnizat la prețuri reglementate.

5 SISTEMUL DE TERMIFICARE

Date fiind procentul semnificativ de locuințe din România care sunt conectate la rețele de termoficare și faptul că termoficarea este reglementată ca un serviciu de utilitate publică (accesibil oricărei persoane, indiferent de venituri), această secțiune se va concentra asupra prețurilor și tarifelor la termoficare.

Din diverse motive, termoficarea în România este considerată de mulți (consumatori și experți, în egală măsură), o moștenire a regimului comunist. Amintirile legate de serviciile de termoficare de proastă calitate sunt încă vii în memoria oamenilor de la oraș, distrăgând întrucâtva atenția de la potențialul de eficiență energetică și de la impactul mai mic asupra mediului (o singură companie de generare de energie termică, o singură sursă de poluare, o schemă mult mai ușor de controlat) pe care acest sistem îl poate avea.

În plus, serviciile de termoficare de proastă calitate au dus la o debransare masivă de la rețelele de termoficare, reducând astfel economia de scară care este esențială pentru eficiența acestor rețele.

5.1 Termoficare – tarife și prețuri

Termoficarea este un serviciu de utilitate publică furnizat la prețuri reglementate.

Reglementarea tarifelor și prețurilor pentru termoficare reprezintă o operațiune foarte complexă care consumă mult timp și la care participă ANRE/ANRSC, autoritățile administrației publice locale și operatorii de termoficare.

Pe măsură ce România renunță la subvențiile și politicile de prețuri reglementate, metodologiile de stabilire a tarifelor și prețurilor pentru alimentarea cu energie termică în sistem centralizat au înregistrat numeroase schimbări în ultimii trei-patru ani. Această secțiune prezintă pe scurt principalele principii care guvernează metodologiile existente la momentul întocmirii acestui Raport.

5.1.1 Autoritățile relevante

ANRSC și ANRE sunt organismele abilitate să stabilească tarifele și prețurile pentru termoficare, în funcție de tipul de tehnologie folosită pentru generarea de căldură. ANRE

stabilește prețurile pentru energia termică în cazul în care operatorul de termoficare folosește centrale de cogenerare (în plus, ANRE stabilește și prețurile reglementate la energie electrică și gaze naturale). De cealaltă parte, ANRSC stabilește prețurile pentru energia termică în cazul operatorilor care folosesc numai centrale termice. În plus, ANRSC aprobă tarifele de transport, distribuție și furnizare a agentului termic.

Odată ce ANRE/ANRSC stabilește prețurile pentru energia termică pe baza informațiilor privitoare la costurile și veniturile comunicate de operatorii de termoficare², autoritățile administrației publice locale aprobă prețurile energiei termice facturate populației. Autoritățile administrației publice locale pot aproba prețuri locale ale energiei termice facturate populației mai mici decât cele stabilite de ANRE/ANRSC. În astfel de cazuri, acestea asigură din bugetele locale sumele necesare acoperirii diferenței dintre prețul stabilit de ANRE/ANRSC și prețul local al energiei termice facturate populației³.

Mai mult, pierderile induse de prestarea serviciilor publice de producție, transport, distribuție și furnizare a energiei termice pentru populație în sistem centralizat, înregistrate de operatorii economici din subordinea autorităților administrației publice locale, pot fi acoperite din bugetele locale.

Deși aceste competențe ale autorităților administrației publice locale pot fi considerate ca fiind menite să sprijine populația și operatorii de termoficare, trebuie văzut în realitate în ce fel autoritățile administrației publice locale se folosesc până la urmă de aceste atribuții. De exemplu, ar trebui analizat dacă/în ce măsură autoritățile administrației publice locale se folosesc de aceste competențe în funcție de agenda lor politică pentru a câștiga sprijinul populației în perioadele electorale. Mai mult, ar trebui analizat dacă/în ce măsură astfel de competențe acționează ca o demotivare a operatorilor de termoficare în sensul îmbunătățirii eficienței energetice a serviciului de termoficare (dat fiind faptul că prețurile sunt oricum sub cele aprobate de ANRE/ANRSC, iar pierderile sunt oricum acoperite de la bugetele locale).

Pe baza rezultatelor obținute în urma unor astfel de analize, metodologia de stabilire a tarifelor pentru alimentarea cu energie termică în sistem centralizat și competențele autorităților administrației publice locale precizate mai sus ar trebui revizuite, dacă este cazul, pentru a reduce implicarea politică și a încuraja eficiența energetică.

5.1.2 Metodologia utilizată în stabilirea tarifelor la termoficare

Pentru stabilirea tarifelor și prețurilor pentru termoficare, România aplică metoda de reglementare de tipul „cost plus”. O astfel de metodă de reglementare a fost apreciată pentru calitatea de a fi ușor implementată, dar în același timp a fost și criticată pentru că nu promovează eficiența, încurajând operatorii să supraestimeze costurile, dat fiind faptul că o creștere a costurilor înseamnă automat o creștere a profitului. Investițiile în eficiența energetică nu sunt încurajate.

² Ordinul 57 din 03.06.2008 pentru aprobarea Metodologiei de stabilire a prețurilor și a cantităților de energie electrică vândute de producători pe bază de contracte reglementate și a prețurilor pentru energia termică livrată din centrale cu grupuri de cogenerare, publicat în Monitorul Oficial nr. 472 din 26.06.2008.

³ Ordonanța nr. 36/2006 privind unele măsuri pentru funcționarea sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică a populației.

Ar fi indicat ca experți tehnici și financiari să efectueze o serie de exerciții de modelare financiară pentru a stabili raportul dintre (i) costurile înregistrate efectiv de operatorii de termoficare pentru generarea/transportul/distribuția energiei termice și (ii.1) prețurile pentru energia termică stabilite efectiv de ANRE/ANRSC, pe de o parte, și (ii.2) prețurile energiei termice aprobate la rândul lor de autoritățile administrației publice locale pentru facturarea efectivă la populație, pe de altă parte.

5.1.3 Facturarea și plata energiei termice în sistem centralizat

Societățile de termoficare pot factura, iar asociațiile de proprietari/consumatorii individuali pot plăti contravaloarea energiei termice consumate pentru încălzire pe baza consumului lunar efectiv sau societățile de termoficare pot factura pe baza consumului lunar efectiv, iar asociațiile de proprietari/consumatorii individuali pot plăti contravaloarea energiei termice în tranșe procentuale pe o perioadă de referință cu durata de 12 (douăsprezece) luni, aprobate prin hotărâre a consiliului local⁴.

Datele pe care le deținem ne determină să afirmăm că legislația actuală nu reglementează în mod clar și specific posibilitatea populației de a alege între tariful monom și cel binom. Aceasta nu înseamnă că ANRE sau ANRSC nu au adoptat ordine care să reglementeze o astfel de posibilitate. Dorim să atragem atenția asupra faptului că, în practică, nu este ușor să îți pasul cu activitățile legislative desfășurate de aceste autorități.

Ordonanța de urgență nr. 70/31.08.2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece abrogă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 5/2003 privind acordarea de ajutoare pentru încălzirea locuinței, precum și a unor facilități populației pentru plata energiei termice. Cea din urmă reglementa în mod specific posibilitatea populației de a alege între tarifele monom și binom. În orice caz, deși această ordonanță a fost abrogată, legislația emisă pentru implementarea sa pare să fie încă în vigoare (de ex., Ordinul nr. 41/2005 pentru aprobarea modului de aplicare a tarifelor binom de către furnizorii de energie termică). Această situație se poate explica, de exemplu, prin faptul că reglementatorul român de energie a pierdut din vedere faptul că trebuie să abroge și legislația secundară asociată acelei ordonanțe sau că reglementatorul român de energie a considerat că legislația secundară este abrogată implicit odată cu abrogarea ordonanței de urgență.

În cazul în care nu s-a efectuat deja o analiză, este indicat ca reglementatorul român de energie să analizeze elementele pro și contra folosirii unuia sau altuia dintre tarifele monom și binom. Analiza ar trebui să ia în calcul, pe de o parte, nevoia operatorilor de termoficare de a-și acoperi costurile fixe semnificative indiferent de consumul de energie termică, iar pe de altă parte, nevoia ca populația să fie sprijinită în eforturile sale de a plăti facturile mari la încălzire pe timpul sezonului rece. Analiza ar trebui, de asemenea, să aibă în vedere și posibilele structuri ale tarifelor binom.

Rezultatele analizei ar trebui apoi transpuse în legislație.

⁴ Ordonanța de urgență nr. 70/31.08.2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece.

5.2 Programul Termoficare 2006-2015 – căldură și confort⁵

Pentru a crește eficiența energetică a rețelelor de termoficare și a îmbunătăți calitatea serviciului, Guvernul României a elaborat programul „Termoficare 2006-2015 – căldură și confort”.

Acest program este prevăzut să contribuie la:

- (a) reabilitarea sistemului centralizat de alimentare cu energie termică, autoritățile administrației publice locale fiind singurii beneficiari ai programului și totodată cei care fac investițiile, nu sistemele de termoficare pe care le dețin în proprietate; sau
- (b) reabilitarea termică a blocurilor de locuințe racordate la sistemele de alimentare centralizată cu energie termică, beneficiarii fiind asociațiile de proprietari.

Programul este conceput la nivel național, iar managementul său este asigurat de o unitate din cadrul Ministerului Internelor și Reformei Administrative. Unitatea de management al programului are o varietate de atribuții, de la monitorizarea procedurilor de achiziții publice, supervizarea implementării investiției, la gestionarea relației cu instituțiile financiare.

Conform datelor de care dispunem până acum, rezultatele acestui program sunt discutabile. Realitatea practică sugerează că acest program a fost conceput la o scară prea largă pentru a putea fi gestionat și că nu au fost alocate suficiente fonduri pentru ca programul să fie viabil.

6 MĂSURI DE PROTECȚIE SOCIALĂ ȘI CONCEPTUL DE „CONSUMATOR VULNERABIL”

În august 2011, Guvernul României a adoptat Ordonanța de urgență nr. 70/31.08.2011 privind măsurile de protecție socială a populației vulnerabile în perioada sezonului rece, sub forma unui ajutor lunar asigurat de la bugetul de stat pentru acoperirea unui procent din cheltuielile cu încălzirea locuinței. Pe lângă aceste măsuri de protecție socială, autoritățile administrației publice locale pot decide să asigure: (i) subvenții lunare pentru acoperirea diferenței dintre prețul de producere, transport, distribuție și furnizare a energiei termice livrate populației și prețul local al energiei termice facturate populației, (ii) ajutoare lunare pentru încălzirea locuinței cu energie termică, în completarea celor acordate de la bugetul de stat, (iii) atât subvenții lunare, cât și ajutoare lunare.

Consumatorul vulnerabil este definit ca persoana singură/familia care nu își poate asigura o temperatură de minimum 21°C în locuință și al cărei venit net mediu lunar pe membru de familie este de până la 786 lei în cazul familiilor și 1.082 lei în cazul persoanei singure.

Cuantumul ajutorului pentru încălzire poate varia între 90% și 10% din factura pentru energie termică, în funcție de venituri. Valoarea facturii pentru energie termică nu poate fi stabilită pe baza unui consum care depășește consumul mediu lunar prevăzut în ordonanță, definit ca fiind cantitatea de energie termică (măsurată în gigacalorii) necesară încălzirii locuinței cu minimum 21°C, stabilită pe tip de apartament/locuință și în funcție de zonele de temperatură indicate în ordonanță.

⁵ Hotărârea Guvernului nr. 462/2006 pentru aprobarea programului „Termoficare 2006-2015 – căldură și confort” și înființarea Unității de management al proiectului, republicată în Monitorul Oficial nr. 556/23.07.2008, Partea I.

Consumatorii vulnerabili care utilizează gaze naturale pentru încălzirea locuinței beneficiază de un ajutor lunar sub forma unei sume fixe într-un quantum stabilit în funcție de limitele de venituri prevăzute.

Este de remarcat modul diferit în care este stabilit ajutorul lunar, în funcție de sursa de încălzire utilizată de consumator. În cazul energiei termice furnizate în sistem centralizat, ajutorul lunar reprezintă o compensare procentuală aplicată la factura pentru energie termică, care poate foarte bine să fie o „șintă în mișcare” în limita consumului prevăzut de ordonanță (și anume, consumul necesar asigurării unui minim de 21°C temperatură interioară, pe tip de apartament/locuință, în funcție de zonele de temperatură indicate în ordonanță). În schimb, ajutorul lunar pentru gaze naturale reprezintă o sumă fixă, stabilită independent de tipul de apartament/locuință și/sau de zona de temperatură (de ex., este posibil ca o persoană care locuiește în Târgu Mureș să utilizeze o cantitate mai mare de gaze naturale pentru a-și asigura temperatura de 21°C în locuință decât o persoană care locuiește în Constanța, unde temperaturile pot fi mai blânde în perioada sezonului rece).

Prin urmare, ar trebui analizată eficacitatea acestor măsuri de protecție socială, iar reglementatorul român de energie ar trebui să aibă în vedere un sistem în care măsurile de protecție socială să fie unitare, independente de sursa de încălzire utilizată. O astfel de abordare unitară poate ajuta și la introducerea unei concurențe între sursele de încălzire pe bază de energie termică și sursele de încălzire pe bază de gaze naturale, crescând astfel eficiența energetică a serviciului de termoficare, pe de o parte, și a serviciului de furnizare a gazelor naturale împreună cu dispozitivele de încălzire pe bază de gaze naturale, pe de altă parte.

7 CONCEPTUL DE „CLIENT VULNERABIL” PREVĂZUT ÎN NOUA LEGE NR. 123/2012 A ENERGIEI ELECTRICE ȘI A GAZELOR NATURALE

Pe lângă conceptul de „consumator vulnerabil” definit de Ordonanța de urgență nr. 70/31.08.2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, Legea nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale adoptată de Parlamentul României în iulie 2012 introduce o nouă definiție a „clientului vulnerabil”. Astfel, clientul vulnerabil este definit ca fiind clientul final aparținând unei categorii de clienți casnici care, din motive de vârstă, sănătate sau venituri reduse, se află în risc de marginalizare socială și care, pentru prevenirea acestui risc, beneficiază de măsuri de protecție socială, inclusiv de natură financiară.

ANRE stabilește tipurile de facilități pentru fiecare dintre categoriile de clienți vulnerabili, cu excepția măsurilor de natură financiară.

Acești clienți nu pot fi deconectați de la rețeaua electrică, nici măcar în situații de criză de energie.

Mai mult, Guvernul României și-a rezervat atribuția de a lua măsuri, cu aprobarea Consiliului Concurenței, cu privire la înființarea unui fond de solidaritate destinat asigurării de sprijin consumatorilor vulnerabili. Fondul ar fi alimentat din fondurile obținute în urma aplicării taxei „Robin Hood” prevăzută a fi introdusă de Guvernul României.

În contextul liberalizării piețelor de energie electrică și de gaze naturale (și a estimărilor de majorare a prețurilor), o taxă de tip „Robin Hood” ar fi destinată suprataxării veniturilor suplimentare obținute de operatori în urma liberalizării celor două piețe.

8 PROGRAMELE NAȚIONALE DE REABILITARE A FONDULUI DE LOCUINȚE

Pentru a crește eficiența energetică a fondului de locuințe și pentru a sprijini gospodăriile în sensul acesta, autoritățile naționale au lansat o serie de programe menite să asiste gospodăriile să-și reabiliteze locuințele.

Această secțiune a Raportului prezintă pe scurt principalele programe.

8.1 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2009 privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe (în continuare denumită OUG nr. 18/2009)

Programul promovat de OUG nr. 18/2009 vizează creșterea eficienței energetice a:

- (a) Blocurilor de locuințe construite după proiecte elaborate în perioada 1950-1990;
- (b) Locuințelor unifamiliale aflate în proprietatea persoanelor fizice;
- (c) Locuințelor sociale și celorlalte unități locative, aflate în proprietatea/administrarea consiliului local, indiferent dacă sunt amplasate în blocuri de locuințe sau sunt locuințe unifamiliale.

8.1.2 Programe locale elaborate de autoritățile administrației publice locale

Autoritățile administrației publice locale au obligația de a elabora programe locale privind creșterea performanței energetice la blocurile de locuințe. În vederea implementării acestor programe locale, coordonatorii locali realizează identificarea blocurilor de locuințe construite după proiecte elaborate în perioada 1950-1990 și înștiințează asociațiile de proprietari cu privire la posibilitatea de înscriere în programul local, acestea trebuind să hotărască, cu acordul majorității membrilor asociației, înscrierea în programul local. În cele din urmă, se semnează un contract de mandat între asociația de proprietari și coordonatorul local care este astfel mandatat de către asociația de proprietari în vederea stabilirii măsurilor și acțiunilor ce se impun.

8.1.3 Lucrări de intervenție eligibile

Lucrările de intervenție eligibile în sensul OUG nr. 18/2009 sunt următoarele:

- (a) lucrări de reabilitare termică a anvelopei clădirii;
- (b) lucrări de reabilitare termică a sistemului de încălzire;
- (c) instalarea, după caz, a unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile – panouri solare termice, panouri solare electrice, pompe de căldură și/sau centrale termice pe biomasă, inclusiv achiziționarea acestora – în scopul reducerii consumurilor energetice din surse convenționale și a emisiilor de gaze cu efect de seră și pentru care nu au fost aprobate dosarele de finanțare prin «Programul privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire», în temeiul prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 196/2005 privind Fondul pentru mediu.

8.1.4 Surse de finanțare

Finanțarea executării lucrărilor de intervenție prevăzute în cadrul acestui program se asigură de la bugetele de stat și locale, precum și din fondul de reparații al asociațiilor de proprietari. Alternativ, finanțarea lucrărilor se poate asigura și din fondurile structurale și de coeziune ale Uniunii Europene, cu condiția ca acea cotă de contribuție din fondul de reparații ce revine asociației de proprietari să nu fie mai mică de 10% din valoarea lucrărilor.

La cerere și în limita fondurilor disponibile, autoritățile administrației publice locale pot asigura finanțarea cheltuielilor aferente cotei de 10% ce revine asociației de proprietari pentru lucrările de intervenție. Aceste sume avansate de către autoritățile administrației publice locale se recuperează de la proprietari în termen de 10 (zece) ani prin taxa de reabilitare termică. Anumite categorii de proprietari, persoane fizice, precum persoanele cu handicap, veteranii de război și pensionarii cu venituri mici, sunt scutite de la plata acestei taxe.

8.2 Programul Casa Verde⁶

Programul Casa Verde⁷ a fost lansat în România în 2010 și vizează reducerea gradului de poluare prin finanțarea proiectelor privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă. Scopul programului este acela de a înlocui metodele clasice (precum arderea lemnului și a combustibililor fosili) folosite pentru producerea energiei termice de uz casnic.

Acest program se adresează atât persoanelor fizice, cât și persoanelor juridice (unități administrativ-teritoriale, instituții publice și unități de cult). Finanțarea Programului Casa Verde se realizează din veniturile Fondului pentru mediu care a alocat pentru acest program 735 miliarde de RON.

8.2.1 Programul Casa Verde pentru persoane fizice

(a) Beneficiari

Programul Casa Verde se adresează numai persoanelor fizice cu domiciliul pe teritoriul României și care sunt proprietari ai imobilului în care se instalează sistemele de încălzire. Imobilul respectiv nu trebuie să facă obiectul unui litigiu în curs de soluționare, al vreunei revendicări sau unei proceduri de expropriere.

(b) Proiecte finanțate prin Program

Prin Programul Casa Verde se finanțează proiecte privind instalarea de noi sisteme pentru încălzire care utilizează energia regenerabilă, dar și proiecte care vizează înlocuirea/completarea sistemelor clasice de încălzire (de ex., instalarea de panouri

⁶ Ordinul ministrului Mediului și Pădurilor nr. 950 din 17 iunie 2010 pentru aprobarea Ghidului de finanțare a Programului privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire; Ordinul ministrului Mediului și Pădurilor nr. 1223 din 11 august 2010 pentru modificarea Ghidului de finanțare a Programului privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire; Ordinul ministrului Mediului și Pădurilor nr. 1741 din 20 octombrie 2010 pentru aprobarea Ghidului de finanțare a Programului privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire – beneficiari: unități administrativ-teritoriale, instituții publice și unități de cult.

⁷ Denumirea oficială a programului este *Programul privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire*, denumit popular „Casa Verde”.

solare; instalarea de pompe de căldură; centrale termice pe bază de resturi și deșeuri vegetale/agricole/forestiere).

În cadrul unei sesiuni de finanțare, solicitantul poate depune un singur proiect, dar poate cumula în cadrul aceluiași proiect două tipuri de instalații dintre cele menționate mai sus.

(c) Acordarea finanțării

Dacă dosarul de finanțare este aprobat, solicitantul și Administrația Fondului pentru Mediu încheie un contract de finanțare nerambursabilă, valabil până la finalizarea proiectului privind instalarea sistemelor care utilizează energie regenerabilă, dar nu mai mult de 12 luni de la data semnării acestuia.

Finanțarea nerambursabilă acordată va fi recuperată în cazul în care (i) obiectivele finanțate nu sunt folosite conform scopului stabilit sau (ii) au fost vândute, în timpul derulării proiectului sau în termen de un an de la finalizarea proiectului.

(d) Cheltuieli eligibile

Programul Casa Verde acoperă cheltuielile suportate de către beneficiar pentru:

- (i) achiziția de instalații noi pentru producerea de energie termică, inclusiv instalații pentru înlocuirea/completarea sistemelor clasice de încălzire cu sisteme care utilizează energie regenerabilă;
- (ii) montajul și punerea în funcțiune a sistemului;
- (iii) taxa pe valoare adăugată (TVA).

(e) Cuantumul finanțării

Sumele acordate beneficiarilor prin Programul Casa Verde sunt unele fixe, stabilite în funcție de tipul de sisteme de încălzire instalate:

- (i) până la 6.000 RON pentru instalarea panourilor solare;
- (ii) până la 8.000 RON pentru instalarea pompelor de căldură;
- (iii) până la 6.000 RON pentru instalație de producere a energiei termice pe bază de resturi și deșeuri vegetale/agricole/forestiere.

Suma aprobată nu poate fi suplimentată, beneficiarul trebuind să asigure din surse proprii finalizarea proiectului.

8.2.2 Programul Casa Verde pentru persoane juridice

Beneficiarii Programului Casa Verde pentru persoane juridice pot fi unități administrativ-teritoriale, instituții publice și unități de cult.

Spre deosebire de programul destinat persoanelor fizice, evaluarea dosarului de finanțare presupune o grilă de evaluare pe bază de criterii în funcție de care se acordă punctaje. Un astfel de criteriu de evaluare îl constituie, printre altele, raportul cost-beneficiu al instalației pentru care se solicită finanțarea.

În cazul persoanelor juridice, finanțarea proiectelor privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energia regenerabilă se acordă nu ca sumă fixă, ci ca procent din cheltuielile eligibile ale proiectului, cuantum ce poate ajunge până la 90%, dar nu poate depăși valoarea de 2 miliarde de lei.

8.3 Modernizarea energetică a clădirilor rezidențiale

Începând cu 30 iunie 2010, Guvernul României a adoptat o schemă de sprijin privind creșterea eficienței energetice a clădirilor de locuit⁸.

Schema oferă garanție guvernamentală și dobândă subvenționată pentru creditele contractate în scopul executării lucrărilor de intervenție privind reabilitarea termică a clădirilor de locuit. Asociațiile de proprietari și proprietarii locuințelor unifamiliale beneficiază astfel de facilități la contractarea creditelor bancare acordate pentru reabilitarea termică a clădirilor de locuit construite și recepționate până la sfârșitul anului 2000.

8.3.1 Beneficiari

Beneficiarii schemei de sprijin pot fi: asociațiile de proprietari (persoane juridice fără scop patrimonial) sau proprietarii locuințelor unifamiliale (persoane fizice).

8.3.2 Condiții de eligibilitate

Facilitățile prevăzute prin ordonanța de urgență se acordă în baza unor criterii de eligibilitate aplicate în cazul beneficiarului, clădirii de locuit și lucrărilor de reabilitare avute în vedere, după cum urmează:

Asociația de proprietari este eligibilă: (i) dacă fiecare membru al său nu înregistrează mai mult de două rate scadente și neachitate la plata facturilor la utilități în ultimele 3 luni calendaristice anterioare evaluării condițiilor de acordare a creditului de către finanțator, și (ii) dacă adunarea generală a proprietarilor, legal constituită, hotărăște contractarea împrumutului bancar cu votul a minimum 90% din membrii acesteia.

Proprietarul locuinței unifamiliale este eligibil în condițiile în care nu înregistrează mai mult de două rate scadente și neachitate la plata facturilor de utilități (iluminat, gaze naturale și apă-canal) în ultimele 3 luni calendaristice anterioare evaluării eligibilității de către finanțator.

De asemenea, beneficiarul trebuie să îndeplinească condițiile din normele de creditare ale finanțatorului.

La rândul lor, atât finanțatorul, cât și constructorul trebuie să îndeplinească anumite criterii de eligibilitate.

8.3.3 Clădiri de locuit eligibile

Clădirile de locuit eligibile trebuie să fie construite și recepționate până la sfârșitul anului 2000.

⁸ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 69/2010 privind reabilitarea termică a clădirilor de locuit cu finanțare prin credite bancare cu garanție guvernamentală și Hotărârea Guvernului nr. 736/2010 pentru aprobarea Normelor de aplicare a OUG nr. 69/2010 privind reabilitarea termică a clădirilor de locuit cu finanțare prin credite bancare cu garanție guvernamentală.

8.3.4 Lucrări de reabilitare termică eligibile

Lucrările de intervenție privind reabilitarea termică ce pot fi finanțate în condițiile ordonanței de urgență cuprind:

- (a) reabilitarea termică a anvelopei clădirii și a instalațiilor aferente (de ex., izolarea termică a pereților exteriori, termo-hidroizolarea acoperișului);
- (b) repararea, după caz, înlocuirea/achiziționarea cu montaj a centralei termice de bloc/scară, respectiv a centralei termice aferente locuinței unifamiliale, precum și a instalațiilor aferente acestora;
- (c) introducerea, după caz, a unor sisteme alternative pentru asigurarea parțială/totală a energiei pentru apa caldă de consum, iluminat și/sau încălzire.

8.3.5 Cadrul de finanțare și garantare

Beneficiarii trebuie să plătească din surse proprii 10% din valoarea de execuție a lucrărilor de intervenție. Restul de 90% se finanțează din credite bancare, în lei, cu garanție guvernamentală și cu dobândă subvenționată. Creditul contractat de către beneficiari este garantat în proporție de 100% de Fondul Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii (FNGCIMM), în numele și în contul statului.

Creditul bancar (reprezentând maximum 90% din valoarea de execuție a lucrărilor de intervenție) nu poate depăși următoarele plafoane: echivalentul în lei, inclusiv TVA, a 1.850 EUR/cameră de locuit, pentru credite solicitate de asociațiile de proprietari și echivalentul în lei, inclusiv TVA, a 7.400 EUR pentru clădirea tip locuință unifamilială.

Autoritățile administrației publice locale pot hotărî finanțarea în cuantum de maximum 30% din valoarea totală a cheltuielilor prevăzută în devizul general.

Durata maximă de rambursare a creditului bancar cu garanție guvernamentală și dobândă subvenționată este de cinci ani.

9 CADRUL INSTITUȚIONAL RELEVANT

La nivel central, Ministerul Economiei joacă un rol cheie în elaborarea politicilor energetice în România, în timp ce Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice este responsabil pentru realizarea politicii guvernamentale în domeniile privitoare la locuințe, clădiri de locuit, reabilitarea termică a clădirilor, gestiune și dezvoltare imobiliar-edilitară. Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE) și Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC) reprezintă organismele independente de reglementare a sectoarelor de energie electrică și de gaze naturale, respectiv a serviciului public de alimentare cu energie termică în sistem centralizat. Autoritățile administrației publice locale au un rol esențial în implementarea intervențiilor de eficiență energetică în România.

9.1 Ministerul Economiei

Ministerul Economiei elaborează cadrul normativ și instituțional pentru sectorul energetic (inclusiv eficiența energetică) din România. De asemenea, are atribuții privind transpunerea prevederilor Directivelor UE în domeniul energiei.

9.2 Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice

Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice inițiază, finanțează și/sau gestionează/implementează, în condițiile legii, programe și proiecte de dezvoltare de interes național, regional și local în domeniul construcțiilor de locuințe și al reabilitării termice a clădirilor.

9.3 Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei

ANRE are rolul de reglementator independent al sectorului energetic din România (energie electrică, energie termică și gaze naturale), aflată în subordinea Parlamentului României. ANRE este finanțată integral din venituri proprii.

Atribuțiile ANRE includ:

- (a) Acordarea/modificarea/suspendarea/retragerea de licențe sau autorizații pentru, de exemplu, producerea de energie electrică și energie termică în cogenerare;
- (b) Aprobarea prețurilor și tarifelor reglementate și a metodologiilor de stabilire a acestor prețuri și tarife;
- (c) Întocmirea de proiecte de legislație secundară;
- (d) Stabilirea facilităților care pot fi acordate consumatorilor vulnerabili, cu excepția ajutorului financiar;
- (e) Elaborarea cadrului legislativ în domeniul eficienței energetice;
- (f) În cazul energiei electrice și energiei termice produse în cogenerare – stabilirea prețurilor reglementate, ținând cont de calendarul de liberalizare treptată, pentru energia electrică produsă în cogenerare vândută pe bază de contracte reglementate; stabilirea contractelor-cadru pentru vânzarea-cumpărarea energiei electrice pe piața reglementată;
- (g) Scheme stimulative/scheme de sprijin de tip bonus – aprobă schemele stimulative (și legislația secundară asociată acestora) și monitorizează implementarea lor.

9.4 Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC)

ANRSC este autoritatea de reglementare în domeniul serviciului public de alimentare cu energie termică furnizată în sistem centralizat. În acest sens, eliberează licențe pentru operatorii care au ca obiect de activitate producerea energiei termice (în mod exclusiv sau împreună cu asigurarea serviciilor de transport, distribuție și furnizare a energiei termice), monitorizează respectarea legislației aferente de către operatori și emite acte de legislație secundară. ANRSC împarte atribuțiile sale cu ANRE în cazul energiei termice produse în cogenerare. ANRE licențiază, reglementează și monitorizează cogenerarea, în timp ce monitorizarea transportului și distribuției de energie termică produsă în cogenerare face parte din atribuțiile ANRSC.

Deși pentru ANRE/ANRSC, procedura de licențiere poate constitui un mijloc de control al calității serviciului public de alimentare cu energie termică în sistem centralizat, măsura în care ANRSC/ANRE se poate folosi de această competență în practică este discutabilă. Termoficarea este în regim de monopol, iar încetarea serviciului, mai ales din cauza lipsei concurenței unei terțe

părți pe segmentul generării de energie termică, poate fi problematică, în principal din rațiuni de ordin social și politic.

9.5 Autoritățile administrației publice locale⁹

Autoritățile administrației publice locale au un rol important atât în gestionarea serviciului de termoficare, cât și în unele programe de reabilitare a locuințelor/clădirilor de locuit (cum este programul implementat prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2009 privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe).

Autoritățile administrației publice locale sunt atât proprietari de rețele de termoficare, cât și autorități responsabile pentru înființarea, organizarea, monitorizarea și controlul serviciului public de alimentare cu energie termică. Autoritățile administrației publice locale au atribuții în planificarea în domeniul energetic, stabilirea zonelor unitare de încălzire, reglementarea tarifelor, implementarea și monitorizarea programelor de contorizare.

Zonele unitare de încălzire ar putea fi un obiectiv asupra căruia autoritățile administrației publice locale s-ar putea concentra mai mult, din punctul de vedere al creșterii eficienței energetice și reducerii sărăciei față de combustibil. Așa cum s-a discutat la „Masa rotundă privind sărăcia față de combustibil”, organizată de PNUD în decembrie 2012, autoritățile administrației publice locale încă mai trebuie să facă eforturi în sensul unei aplicări complete în practică a principiului „un condominiu - un sistem de încălzire”. Prin urmare, reglementatorul român de energie ar putea analiza oportunitatea introducerii în legislație a unor reguli mai severe în ceea ce privește implementarea zonelor unitare de încălzire.

10 CONCLUZII

În urma analizei cadrului legislativ în domeniul eficienței energetice existent atât la nivelul UE, cât și la nivel național, vă prezentăm tabelul de mai jos care cuprinde pe scurt (fără a fi un inventar exhaustiv sau un substitut al informațiilor oferite în raportul propriu-zis) reglementările cele mai relevante (în opinia noastră) în domeniu, aflate în vigoare în momentul de față, corespunzătoare fiecărei secțiuni analizate, însoțite de recomandările noastre privind modificările ce li se pot aduce în vederea îmbunătățirii eficienței energetice și reducerii sărăciei față de combustibil în România.

Pe baza experienței anterioare a altor state membre UE care s-au confruntat cu definirea conceptului de „sărăcie față de combustibil”, Proiectul propune ca „sărăcia față de combustibil” să fie definită ca „*existând în orice gospodărie care are, în același timp, și venituri mici, și costuri energetice mari, acolo unde costurile energetice ridicate nu sunt măsurate direct, ci sunt indicate fie de: (i) lipsa accesului la surse de energie tarifate rezonabil, fie de (ii) o locuință neperformantă termic*” (Househam și Mușatescu, 2012). Dat fiind faptul că această definiție necesită stabilirea de plafoane/limite pentru fiecare dintre criteriile indicate, reglementatorul român de energie va beneficia în continuare de asistență în cadrul Proiectului în vederea stabilirii acestor plafoane, astfel încât definiția să fie operațională.

⁹ Legea nr. 325/2006 a serviciului public de alimentare cu energie termică.

Empowered lives.
Resilient nations.

Nr.	Legi/regulamente/norme	Probleme	Modificări recomandate
1)	<p>Legea nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale</p> <p>Ordonanța de urgență nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece</p>	<p>Cele două reglementări folosesc două definiții relativ diferite pentru termenul de „consumator/client vulnerabil” cu referire la energia termică, energia electrică și gazul folosit pentru încălzire.</p>	<p>Cele două definiții ar trebui armonizate, dacă e posibil. Mai mult, ar trebui elaborată o legislație secundară în vederea abordării problemei de sărăcie față de combustibil cu care se confruntă acești consumatori vulnerabili.</p>
2)	<p>Ordinul 57 din 03.06.2008 pentru aprobarea Metodologiei de stabilire a prețurilor și a cantităților de energie electrică vândute de producători pe bază de contracte reglementate și a prețurilor pentru energia termică livrată din centrale cu grupuri de cogenerare, publicat în Monitorul Oficial nr. 472 din 26.06.2008</p> <p>Ordonanța nr. 36/2006 privind unele măsuri pentru funcționarea sistemelor centralizate de alimentare cu energie termică a populației</p> <p>Ordonanța de urgență nr. 70/31.08.2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece</p>	<p>Aceste reglementări nu promovează îndeajuns eficiența energetică în sectorul termoficării și nici concurența între sursele de energie termică.</p>	<p>Reglementatorul român ar putea lua în calcul modificarea acestor reglementări astfel încât:</p> <ul style="list-style-type: none">- Să renunțe la metodologia de stabilire a tarifelor bazată pe metoda de tip cost plus;- Să se asigure că orice subvenții acordate societăților de termoficare răsplătesc investițiile în lucrările de eficiență energetică;- Să introducă tarifele binom;- Să aducă la un numitor comun condițiile/regulile aplicate în cazul diferitelor surse de încălzire folosite de consumatori, în sensul de a acorda populației același nivel de sprijin,

Nr.	Legi/regulamente/norme	Probleme	Modificări recomandate
			indiferent de sursa de încălzire utilizată.
3)	Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice și Legea nr. 325/2006 a serviciului public de alimentare cu energie termică	Concurența din partea unei terțe părți în ceea ce privește generarea energiei termice nu este suficient reglementată, ci doar precizată ca un principiu general. Zonele unitare de încălzire nu sunt puse suficient în practică.	În cazul autorităților administrației publice locale care nu își îndeplinesc atribuțiile stabilite prin lege (vezi secțiunea Probleme), ar trebui prevăzute penalități care să determine punerea în aplicare a acestor atribuții.
4)	Legea nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor	În prezent, transpune prevederile Directivei 2002/91/CE privind performanța energetică a clădirilor, care a fost abrogată de Directiva PEC din 2010.	Legea nr. 372/2005 ar trebui modificată în sensul transpunerii prevederilor noii Directive PEC. Modificarea avută în vedere oferă și oportunitatea introducerii conceptului de „sărăcie față de combustibil”.
5)	Ordonanța nr. 22/2008 privind eficiența energetică și promovarea utilizării la consumatorii finali a surselor regenerabile de energie	Transpune prevederile Directivei 2006/32/CE privind eficiența energetică la utilizatorii finali și serviciile energetice, care a fost abrogată de Directiva privind eficiența energetică.	Ordonanța nr. 22/2008 ar trebui modificată în sensul transpunerii prevederilor Directivei privind eficiența energetică. Mai mult, această modificare oferă autorităților naționale oportunitatea introducerii conceptului de „sărăcie față de combustibil”.
6)	Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2009 privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe	Nu prevede obligația autorităților administrației publice locale de a raporta progresul înregistrat în urma implementării programelor locale privind creșterea eficienței energetice.	OUG nr.18/2009 ar trebui modificată în sensul prevederii acestei obligații a autorităților administrației publice locale.

Empowered lives.
Resilient nations.

11 PRECIZĂRI

La lectura acestei analize legislative, vă rugăm să țineți seama de următoarele precizări: (i) acest material reflectă punctele de vedere ale autorilor, acestea putând să nu coincidă cu cele ale autorităților și instituțiilor publice din România, (ii) această analiză face referire la acte legislative aflate în vigoare în România la data realizării acestui material, astfel încât eventualele modificări aduse între timp acestor acte (fie ele adoptate în legislație, fie sub forma unor interpretări larg răspândite sau de orice alt fel) pot afecta informațiile cuprinse în această analiză, (iii) analiza de față nu reprezintă o opinie juridică asupra niciunuia dintre aspectele discutate, (iv) acest material nu trebuie privit ca o analiză ce abordează subiectele sale sub toate aspectele sau luând în calcul toate potențialele consecințe, (v) în România, cadrul de reglementare în domeniul termoficării și al eficienței energetice este unul aflat încă în curs de dezvoltare – multe legi sunt neclare, sunt în continuă schimbare și evoluție, iar uneori sunt chiar contradictorii, (vi) nu garantăm pentru aplicarea în practică, pe baza recomandărilor noastre, a cadrului de reglementare analizat în acest material.